

HELSINGFORS-VILNA-KOLOZSVÁR-SZEGED.

Klebelsberg Kunó gróf északi útja és a vilnai egyetem tanárainak szegedi látogatása egyidőbe esett és ez az egyidőség is talán szimbolizálja azt a kialakulóban levő szellemi országutat, amely az északi és déli finn-ugor egyetemet — Helsingforsot és Szegedet — Lengyelországon keresztül összeköti. Az alábbiakban három szemelvényt közlünk azokból az írásokból, amelyek ezt a szellemi együttműködést megvilágítják.

Klebelsberg Kunó gróf írja északi utjáról való beszámolójában — *Testvérnépek hazájában* (Pesti Napló jún. 1.):

A pánszlávizmust és pángermánizmust, újabban az angol-szász gondolatot és a spanyol délamerikai pániberizmust politikusok találták ki. Ezzel szöges ellentétben a finn-ugor nyelvrokonságot tudósok fedezték fel. 1769-ben a Vénusz megfigyelésére Hell Miksa bécsi és Sajnovics János nagyszombati csillagászok VII. Keresztély dán király felhívására Norvégia északi részébe utaztak és ott Sajnovics nyelvérzéke észrevette, hogy a lapp nyelv rokon a magyarral. Sajnovics utóbb buđai egyetemi tanár lett és azóta a magyar és a finn tudósok, nálunk különösen *Budenz*, részleteiben is felderítették a magyar-finn nyelvrokonság kérdését. Hogy ez a felismerés mennyire tudósaink érdeme, azt éppen jellemzi, hogy *Szinyy József*, a budapesti egyetem finn-ugor nyelvtudományi professzora finn hölgyet vett nőül, a helsingforsai egyetem finn-ugor tanára pedig magyar hölgyet választott élettársul. Finnek és észtek is és mi magyarok is nagyon jól érezzük, hogy messze, igen messze élünk egymástól. De mióta a Népszövetség közös szervezetbe vonta a földgolyó népeit, az egyes államok a Népszövetség közgyűlésén közösen szavaznak és a testvérnépeknél már hallottam a *finn-ugor szavazatok* emlegetését, amely alatt a magyar, finn és észtek genfi vokokat értik. Egyenesen meghatott, mikor ott fenn északon a *hét finn-ugor egyetemről* beszéltek, ami alatt a négy magyart, a két finnt és az egy észteket értették. Megállapodtunk abban, hogy az aboi, budapesti, debreceni, dorparti, helsingforsai, pécsi és szegedi egyetemek a nyelvtudomány, a néprajz és a közös őstörténet terén^e közösen megállapított nagy terv és munkamegosztás szerint fognak kutatni és hogy e kutatások vezetésére Észtországon, Finnországon és Magyarországon egy-egy nemzeti bizottságot szervezünk, amelynek megbizottaiból testvérnemzetközi tanács alakul. Így a nyelvtudomány, a néprajz és a közös őstörténet terén a hét finn-ugor egyetem, mint szervezett munkaközösség jelenik meg a világ tudományossága előtt és a tekintetbejövő professzorok tudományos súlya, meg a szervezet ereje biztosítja, hogy a meginduló nagy munka majd kivívja a világ művelt népeinek közbecsülését.

A tudósok így megteszik a maguk kötelességét és munkájuk a tudományos térről már átcsapott a társadalom széles rétegeire. *Kukonen* finn közoktatási miniszter most dolgozza ki azt a rendeletet, amely szerint Finnország összes iskoláiban minden évben egy bizonyos napon meg

kell emlékezni a magyarokról, az észtekről, valamint az orosz szolgaságban sínylődő testvérnépekről. Az észtek nagyérdemű államférfia, Petz volt köztársasági elnök pohárköszöntőjében azt mondta, hogy ha tudósok nem is állapították volna meg a nyelvrokonságot, ha együtt vagyunk, valami rejtelmes ösérzés mégis megsejtené velünk, hogy testvérek vagyunk. Sok finn és észtek házában esténként meghatottan hallgatják a budapesti rádiót, cigányaink magyar zenéjét, a helsingforsi egyetem majd rádióon tart Magyarországon előadást a finn költészetéről és művészetéről. Hallhatjuk mi is az észteknek művészi népeletét. Óriási a távolság, amely szétválaszt bennünket, de a modern technikai kultúra, rádiójával és repülőgéppel, máris közelebb hozott bennünket. A távolság így veszít félelmességéből, a testvéri érzés növekvő melege pedig lelkileg mind közelebb hoz.

*

Glaser vilnai professzor mondotta Szegeden egyik pohárköszöntőjében:

Mélyen meghatottak az itt elhangzott szavak . . . A népek közötti barátság ősforrása lehet rokonságon, de lehet politikai kapcsolaton alapuló is. Szerepet játszik benne kétségkívül az is, hogy két népben közös, szinte rokoni vonások lehetnek. Ilyen rokonvonás a lengyel és a magyar nép között a bátorság, amelynek megismerésítői olyan nemzeti hősök és szabadságvezérek, mint Kosciuszko és Rákóczi és ha Magyarország dicső szabadságharcaiban nyerte világhírét, túlzás nélkül állíthatjuk azt is, hogy Lengyelország egész története nem más, mint szabadságharc. Amiképen önök ápolják a dicsőséges 1848 emlékét, ugyanúgy ünnepe-
lünk mi is számos évszámot, bár ezek az évszámok olyan törekvéseket idéznek emlékünkből, amik elbuktak a túlerővel szemben.

Kétségtelenül a két nép közös vonásai közé számíthatjuk a kereszténységhez való hűséget is, valamint a katolicizmus nagy elterjedtségét. A katolicizmus egyik jellemző vonása az önök országának és városának, nálunk pedig ismertető jelleg a katolicizmus és egyuttal eszme is, amely szent földadatot és küldetést jelent a keletről fenyegető barbársággal szemben.

Legyen szabad, még arra is hivatkoznom, hogy a kolozsvári egyetemet még egy külön szál is kapcsolja hozzánk. Az ősi magyar nemzetiségből származó Bátor Stefan lengyel király 1579-ben Wilno-ban a jezsuita kollégiumot egyetememmé emelte és ugyanő néhány évvel később megnyitotta a kolozsvári pápai szemináriumot, amely kiindulópontja lett a későbbi egyetemi törekvéseknek.

A lengyel és magyar főiskolának alapítása szilárd szellemi kapcsolatoknak előhírnöke és szimbóluma annak is, hogy a lengyel és magyar nép a keresztény civilizációnak és nyugati kultúrának bástyája kelet felé. Azt az óhajunkat fejezem ki, hogy közös tulajdonságaink és eszményeink erősítsék meg a két nép kapcsolatát és fejlesszék ezt a kapcsolatot egy kölcsönös bizalomra alapuló és a társadalmi élet minden ágát felölelő közeledéssé.

*

Csekey István dorpaty egyetemi tanár *Wilno—Szeged* címmel az egyik budapesti napilapba cikket írt a lengyel egyetemi tanárok szegedi látogatásáról. A cikk néhány részletét bemutatjuk:

Alig néhány nap teit el — mondotta egyik pohárköszöntőjében a kultuszminiszter — hogy meglátogatta Vlnában az *Uniwersytet Stefana Batorego* ősi intézményeit s máris a vilnai egyetem professzorainak küldöttségét üdvözölheti Magyarországon. A lengyelek magyarhoni látogatásának azonban ezúttal egészen különös jelentősége van. A valóságban Wilno és Szeged jöttek össze a magyar rónán baráti találkára. De talán még helyesebb azt mondani, hogy Wilno és Kolozsvár találkoztak Szegeden, mivelhogy Kolozsvárt idegen az úr és ott nem találkozhattak.

Szegeden a bajtársi egyesületek sorfala előtt meghajtott fehér-piros lengyel zászló, a katonazenekar által játszott lengyel himnusz, a láncjelvényekkel díszített egyetemi tanács és lelkes tömeg fogadta a vilnai professzorokat a pályaudvaron. Másnap színes ornátusaikban megjelentek a lengyelek az egyetem díszülésén és átadták a vilnai egyetem köszönő diplomáját a Ferencz József-egyetemtől kapott könyvajándékokért. Györfly István rektor, a világhírű botanikus, díszművi kazettában trianoni szenvedéseink jelképekül gledicsia-töviseket nyújtott át a delegációnak. Majd szünni nem akaró lelkes taps közt jelentette be, hogy Marjan Zdzichowski professzort, az egyetem volt rektorát, a nagy magyar barátot, az általa hat évvel ezelőtt alapított első lengyel-magyar egyesület elnökét, a szegedi egyetem a filozófiai tudományok díszdoktorává választotta s az ünnepies fölavatásnak egyelőre csak az akadály, hogy a formalitások Klebelsberg gróf északi útja miatt eddig elintézhettek nem voltak. A főemelő ünnepség azzal végződött, hogy Ferdynand Ruszczyk professzor, a képzőművészeti kar dékánja, a magyar trikolór színeit viselő koszorút helyezett az egyetem hősi halottainak emléktáblájára, melynek Vlnából magával hozott fehér-piros szalagja magyar-lengyel fölírást viselt.

Megemlíthetjük még, hogy a vilnai professzorok művészi bronzplakettal ajándékozták meg a szegedi egyetem tanácsát. A plakett Bátori István és Pilsudszky marsall profiljait tünteti föl, egymás mellett. Pilsudszky volt a vilnai egyetem újraalapítója 1919-ben, amikor föltámasztotta az orosz kormány által 1832-ben megszüntetett lengyel egyetemet. Az egyetem-alapító tábornok bizonyára nagyobb elismerésben részesül honfitársai részéről, mint nálunk az egyetemalapító és egyetem-föntartó miniszterek . . .

ERDÉLYI HELIKON.

A júniusi postával kaptuk Erdélyből a következő levelet:

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Úr!

Levelünkhöz mellékelve küldjük az erdélyi *Helikon*ba tömörülő magyar kisebbségi írók ezidei marosvécsi nagy irodalomtörténeti pályázatának szövegét. Tekintettel arra, hogy szeretnénk, ha a pályázaton magyarországi írók is részt vennének, kérjük mélyen tisztelt Főszerkesztő Urat, hogy lapjában pályázati szövegünket közzétenni méltóztassék.

A díjnak nagysága, valamint a pályázat eredeti szempontjai, azt hisszük, egyaránt méltóvá tenné a pályázatunkat arra, hogy Főszerkesztő